

DEVLETİN ASLİ VE SÜREKLİ GÖREVLERİ (TEMEL KAMU HİZMETLERİ) VE ÖZELLİKLERİ¹

Prof. Dr. Ali ÖZTEKİN²

GİRİŞ

1.TEMEL KAVRAMLAR

Bu başlık ve alt başlıklarda devletin asli ve sürekli görevleri dediğimiz, temel kamu hizmetlerini açıklayabilmek amacı ile kamu hizmeti, kamu görevi, kamu yararı, kamu personeli, kamu malları ve kamu kuruluşları gibi kavramlar, özetle ve örneklerle açıklanmaya çalışılacaktır.

1.1.Kamu Hizmeti:

Toplumun (halkın) tümüne sürekli, düzenli, eşitlik ilkelerine göre kamu kuruluşlarının ya kendisinin (kamu malları kullanılarak, kamu personeli aracılığı ile) ya da sorumlu kamu kuruluşunun izni (ruhsatı) ile ve aynı kamu kuruluşunun çok yakın gözetiminde ve denetiminde özel sektöre, salt ticari meta haline gelmesini önleyerek götürdüğü hizmetlere denir. Sağlık Bakanlığı'nın özel sektöre özel hastane ruhsatı vermesi ve tedavi edici sağlık hizmeti götürmesi gibi (Gözübüyük, 2004, 281).

1.2.Kamu Görevi:

Devlet kamu tüzel kişiliğinin oluşmasına ve işleyişine kişilerin yaptıkları katkılara kamu görevi denir. Bu anlamda, vergi mükellefinin (gerçek ya da tüzel kişiler) vergi vermesi, askerlik görevi, orman yangınlarının söndürülmesi, olağanüstü durumlarda kişilere anayasa ve yasal kurallar içinde yüklenen görevler ve yaptırımlar birer kamu görevidir. Kamu görevi ile kamu hizmeti arasındaki temel fark kamu görevinin zorunlu, kamu hizmetinin ise zorunlu olmamasıdır.

1.3.Kamu Yararı:

Toplumun geneline fayda (yarar) sağlayan, geri dönüşümünde topluma zarar verecek işlerin ve işlemlerin tümüne kamu yararı diyebiliriz. Kamu yararının ölçüsü her zaman maddi olarak ölçülemeyebilir. Kent içi ulaşım için bir caddenin doğru yapılmasını engelleyen taşınmazın kamulaştırılması için çok pahalı bir apartmanın yıkılması göze alınmalıdır. Çünkü doğru caddenin, pahalı kamulaştırmaktan vazgeçilip, kavisli yapılması sonucu uğranılacak maddi ve manevi zararın telafisi (geri dönüşü) imkansız olabilir.

¹ Türk İdare Dergisi, sayı:455, 2007 sayılı dergisinde yayımlanmış makalenin tıpkı basımıdır.

² Akdeniz Üniversitesi İ.İ.B.F. Emekli Öğretim Üyesi

1.4. Kamu Personeli:

Kamu Yönetiminin insan unsuru dediğimiz, kamu kuruluşlarında çalışanlara kamu personeli diyoruz. Türk kamu yönetimi açısından düşünüldüğünde kamu personeli değişik şekilde gruplandırılmaktadır. Bu anlamda; seçimle göreve gelenlerden anayasa hukuku hükümlerine göre çalışanlar; Cumhurbaşkanı, başbakan, bakanlar ve milletvekilleri. Seçimle göreve gelip idare hukuku hükümlerine göre çalışanlar; belediye başkanları, belediye ve il genel meclisi üyeleri, köy ve mahalle muhtarları sayılabilir. Atanma ile göreve gelenler ise iş ve idare hukuku hükümlerine göre çalışanlar (Giritli, 1975, 269).

1.5. Kamu Malları:

En genel tanımı ile; hiç kimsenin ve herkesin olan taşınır ve taşınmaz mallara kamu malı denir. Tanımı açmak gerekirse hiç kimsenin (gerçek ya da özel hukuk tüzel kişiliği) mülkiyetinde olmayan taşınır taşınmazlardır. Kamu malları değişik özelliklerine göre kümelendirilir. Bir kısmı özel tahsislidir. Bunlar bazı kamu hizmetleri için kamu kuruluşlarına tahsis edilmiştir. Devlet hastaneleri, devlet okulları gibi (Gözübüyük, 2004, 253).

1.6. Kamu Kuruluşu:

Doğrudan kamu yararına yönelik kamu hizmeti yapmak ya da dolaylı kamu yararı ile özel sektöre kamu hizmeti yaptırmak amacı ile kamu mallarının kullanıldığı, kamu personelinin görev yaptığı devlet kamu tüzel kişiliği ile hiyerarşik bağlantısı olan birincil örgütlere kamu kuruluşu denir. Eğer kamu kuruluşu; iktisadi alanda ticari esaslara göre çalışıyor ve sermayesinin yarısından çoğu devlet kamu tüzel kişiliğine (hazineye) ya da diğer kamu kuruluşlarına ait olursa bunlara KİT (Kamu İktisadi Teşebbüsü) diyoruz (Balta, 1972, 8).

2. DEVLETİN ASLİ VE SÜREKLİ GÖREVLERİ (TEMEL KAMU HİZMETLERİ) VE ÖZELLİKLERİ

Makalenin esas konusunu oluşturan bu başlıkta; devletin asli ve sürekli görevleri dediğimiz; temel kamu hizmetlerini dış politika, dış savunma ve adalet ile iç güvenlik, eğitim, sağlık ve diğerleri olarak örneklerle açıklanmaya çalışılacak, ayrıca bu kamu hizmetlerinin üretilmesi (yapılması) ve topluma (kamuya) sunulması anlamında kamu kuruluşlarının (birincil örgütlerin) özel sektörün (ikincil örgütlerin) ve sivil toplumun (üçüncül) örgütlerin yerleri, oranları ve katkıları tartışılacaktır.

2.1. Dış Politika

Politika ya da siyaseti, devlet ve toplum yönetimi olarak düşünürsek, dış politikayı da; devleti ve toplumu yönetmekten sorumlu olan siyasi iktidarın, devletin, toplumunun ve ülkesinin diğer devletlerle olan ilişkilerinde kendi

devleti ve toplumun çıkarlarını savunması olarak tanımlayabiliriz (Öztekin, 2004, 292).

Bir devletin diğer devletlerle olan her türlü (siyasal, ekonomik, ticari, hukuki, kültürel, teknolojik) ilişkilerinde, bir başka tanımla uluslar arası ilişkilerde tüm iletişimi sağlayacak, kuralları uygulayacak, izleyecek olan o devletin dış politikasıdır diyebiliriz. İşte günümüzde Birleşmiş Milletlere üye yaklaşık 200 kadar devlet bu işleri yürütmek amacı ile Dışişleri Bakanlığını kurmuştur (Chapman, 1970, 39).

Özetle; dışişleri bakanlığı, kamu mallarını ve kamu kaynaklarını (bütçeyi) kullanarak, kamu personeli çalıştırarak bu ilişkileri yürütür. Çarpıcı bir örnekle; bugüne kadar hiçbir devlet dış politikasını kısmen (Orta Doğu politikasını bir şirkete, Avrupa Politikasını bir başka şirkete vb.) ya da tamamen özel sektöre ihale etmemiştir. Bu anlamda; dış politika; devletin asli ve sürekli görevlerinden (temel kamu hizmetlerinden) olup; kamu kuruluşu (dışişleri bakanlığı) bu kamu hizmetini doğrudan kendisi yerine getirir (Wilson, 1996, 104). Çünkü bu hizmetin hatasının bedelini tüm toplum ödemek durumunda kalacaktır. Bu nedenle de temsili demokrasinin gereği, halkın seçtikleri, bu görevden doğrudan sorumlu olmalıdır (Eryılmaz, 2002, 125).

2.2. Dış (Milli) Savunma

Milli savunmayı da dış politika gibi devletin asli ve sürekli görevlerinden saymak durumundayız (Öztekin, 2005, 217). Devletlerin savunma bakanlıkları, ülkelerinin ve toplumlarının dış güvenliğinden sorumludurlar. Bu sorumlulukları aktif (eylemlili) olarak silahlı kuvvetler yerine getirir. Silahlı Kuvvetler; devletlerin dış güvenliğini sağlamak amacı ile kara, deniz ve hava kuvvetleri olarak, karadan, denizden (denize kıyısı olan devletler için) ve havadan gelecek saldırılara karşı örgütlenmişlerdir (Wilson, 1996, 393). Devletlerin savunma bakanlıkları da devletin dış güvenliğinden sorumlu olarak, silahlı kuvvetlerini örgütlemiş, araç, gereç ve malzeme ile donatılmasını sağlamıştır. Bu nedenle; devletlerin bütçelerinden en çok pay alan bakanlıkların başında savunma bakanlıkları gelir.

İşte, savunma bakanlığı ve bu bakanlığa bağlı silahlı kuvvetler (Kara, deniz, hava kuvvetleri) tıpkı dışişleri bakanlığı gibi; kamu malları ve kamu kaynaklarını kullanarak, kamu personeli çalıştırarak (çoğunluğu subay ve astsubay) bu görevi yerine getirir. Aynı şekilde; devletin, toplumun ve ülkenin savunulmasını kısmen (karayı bir şirkete, havası bir başka şirkete, deniz savunması bir diğer şirkete havale edilemez) ya da tamamen kamu kuruluşu ya da kuruluşları aracılığı ile yapmak zorundadır. Çünkü aynı dış politika gibi, bundan da doğrudan doğruya kamu yararı vardır. Oluşacak hatanın, yanlışlığın bedelini tüm toplum maddi ve manevi olarak ödemek durumunda kalır.

2.3. Adalet

Gene günümüzde Dünyadaki yaklaşık 200 kadar devletin tümünde adalet dağıtma görevi adalet bakanlığı aracılığı ile bağımsız mahkemeler dediğimiz yargı yerleri tarafından yapılmaktadır. Bu anlamda, adalet dağıtımını, ilk iki kamu hizmetinden daha farklıdır. İlk iki kamu hizmetini yerine getiren dışişleri bakanlığı ve milli savunma bakanlığı merkezi yönetim sistemine göre örgütlenmiş, tamamen merkeze bağımlı, merkezden güç alan bir yönetim sistemi uygularken, diğer bir anlatımla; Dünyanın hiçbir devletinde silahlı kuvvetlerin merkez dışı uzantıları ve dışişleri bakanlığının yurt dışı bağlantıları başkentten (yönetim merkezinden) bağımsız karar alıp uygulayamazken, adalet dağıtımını yürüten adalet bakanlığının kurduğu mahkemeler, tam anlamı ile bağımsız karar alırlar (hüküm verirler), hukuk devleti ilkesinin gereği de budur (Gournay, 1971, 134). Bu anlamda; adalet bakanlığı, mahkemelerin (yargı yerlerinin) kurulması, gereksinimleri, bütçeleri ve fiziki ortamlarının düzeltilmesi (bina, araç gereç temini, idari personel kadroları vb.)dışındaki, özellikle yargıç sınıfındaki kamu personelinin (hakim ve savcılarının) kararlarına karışamaz ve bu kararları etkileyemez, etkilememelidir (Fişek, 2005,36). “Adalet mülkün (devletin) temelidir” özdeyişindeki anlam; hükümetin ya da kamu yöneticilerinin, adaletin işleyişine müdahale edilmemesi gerektirir (Gözübüyük, 2004, 13).

Bir ülke adalet dağıtımını kamu hizmetinin yapılanmasında adalet bakanlığı ve yargı yerleri (mahkemeler) yalnız değildir. Adalet dağıtımının savunma görevini yerine getiren avukatların örgütü olan (sivil toplum örgütü ve kamu kurumu niteliğindeki meslek örgütü) baroların da önemli rolü vardır (Duran, 1982, 226).

Devletin asli ve sürekli görevlerinden (temel kamu hizmetleri) dış politika, dış savunma ve adalet dağıtımını, doğrudan kamu yararına yönelik olduklarından, bu hizmetler özel sektörün kar, kazanç, yarışma, rekabet ve büyüme özellikleriyle yürütülemez (Balta, 1972, 18). Çünkü bu hizmetlerin aksamasından, yapılmasından geri dönüşümü olmayan maddi ve manevi zararlardan tüm toplum etkilenir. İlk iki kamu hizmeti olan dış politika ve dış savunma, örgütlenme biçimi ve işleyişi olarak merkezden yönetim sistemine ve yetki genişliği ilkesine göre düşünülmelidir (Giritli, 1975, 16).

Adalet dağıtımını görevini yerine getirecek olan örgütlenme biçimi ve işleyişi de ilk ikisinin tersine yerinden yönetim sistemine göre örgütlenmeli ve işletilmelidir (Tortop, 1982, 87).

Sonuç olarak; dış politika, dış savunma ve adalet kamu hizmetleri, doğrudan kamu yararına yönelik kamu kuruluşları (dışişleri, savunma ve adalet bakanlıkları) aracılığı ile kamu personeli tarafından, kamu malları ve kaynakları (bütçe) kullanılarak yerine getirilir ve getirilmelidir. Sözü edilen konu, bu bakanlıklarda özel sektörden hiç yararlanılmayacak anlamı çıkarılmamalıdır. Özel sektör, bu üç bakanlığın asli görevleri dışındaki

görevlerine yardımcı olmak için kuşkusuz girebilir. Bu üç bakanlığın temizlenmesi, aydınlatılması, ısıtılması, araç, gereç (silahlı kuvvetler için her türlü malzeme), personelin yemek, dinlenme vb. ihtiyaçları için özel sektörden kuşkusuz yararlanılabilir (Balta, 1972, 18). Anlatılmak istenilen, Sağlık Bakanlığı'nın özel hastanelere, Milli Eğitim Bakanlığı'nın özel okullara ruhsat verip sağlık ve eğitim gibi kamu hizmeti yaptırması şeklinde olmayacağıdır.

2.4. Sağlık Kamu Hizmeti

Kamu yönetimi kaynaklarında (literatüründe) devletin asli ve sürekli görevleri dediğimiz temel kamu hizmetlerinin ikinci üçlü grubu olarak sağlık, eğitim ve iç güvenlik kamu hizmetleri sayılır. İkinci grup üçlü ilk gruptaki dış politika, dış güvenlik ve adalet kadar özel sektöre kapatılmaz. İkinci üçlü kamu hizmetlerinin üretilmesi ve sunulması aşamalarında özel sektör kar, kazanç, yarışma, rekabet, büyüme gibi dinamiklerinden yararlanabilir (Öztekın, 2005, 225). Önemli olan bu üç temel kamu hizmetinin ülke düzeyinde yayılmasında ilgili bakanlıkların ve kamu kuruluşlarının oransal büyüklüğü ya da özel sektörün payının ne olacağıdır. Bu başlıkta SAĞLIK kamu hizmetinin üretilmesi ve sunulmasında özel sektörden ne ölçüde yararlanılabileceği tartışılacaktır.

Önce sağlık kamu hizmetini iki aşamalı düşünmek durumundayız. İlk aşama önleyici sağlık hizmeti; ikinci aşama da tedavi edici sağlık hizmetidir. Bu iki aşamadan eğer özel sektörün dinamizminden yararlanılacaksa, önleyici değil tedavi edici sağlık hizmetinin üretilmesinden ve topluma sunulmasından yararlanılabilir. Önleyici sağlık hizmetlerinin yürütülmesi, (hastalığın oluşmasını önlemek için aşılama işlemi, insanlara hastalıktan korunma yollarının öğretilmesi, salgın ve bulaşıcı hastalıklarla mücadele v.b.) devletlerin asli ve sürekli görevlerinden olmalı, sağlık bakanlıkları ve diğer sağlıkla ilgili kamu kuruluşları, bu görevi sağlık personeli aracılığı ile yapmalıdır. Bu anlamda; önleyici sağlık hizmetlerinin özel sektörün kar, kazanç, yarışma, rekabet ve büyüme dinamikleri ile yaptırılması toplumun geleceği açısından büyük sakıncalar oluşturabilir. (Parlak, 2006, 203). Önleyici sağlık kamu hizmetinde doğrudan kamu yararı olduğundan sürekli, düzenli, genele yönelik ve eşitlik ilkesine göre yapılır ve yapılmalıdır (Özgür, 2003, 193). Özellikle önleyici sağlık hizmetleri ister merkezi yönetim sistemi, ister yerinden yönetim sistemine göre (belediyelerce) yapılsın, kamu kuruluşlarınca doğrudan yapılmalıdır. Farklı bir örgüt modeline yaptırılacak olsa bile özel sektöre değil en azından sivil toplum örgütlerinden tabib odalarına yaptırılabilir. Çünkü tabib odaları ve odalar birliği olan, Türk Tabipler Birliği, kamu kurumu niteliğindeki meslek örgütü olduğu için, kamu tüzel kişiliğidir ve kamu hizmeti üretir. Bu anlamda önleyici sağlık hizmetlerini yerine getiren sağlık personelinin daha iyi denetleyip doğrudan kamu yararına yönelik sağlık kamu hizmetinin üretilmesine katkı sağlayabilir

(Ateş, 2003, 57). Sağlık kamu hizmetinin ikinci aşaması olan tedavi edici sağlık hizmetleri için özel sektörün kar, kazanç, yarışma, rekabet ve büyüme dinamiklerinden yararlanılarak, bu alandaki kamu kuruluşlarına örnek oluşturmak amacı ile katkı sağlanabilir. Tedavi edici sağlık kamu hizmetinden öncelikle sağlık bakanlığı ve diğer sağlıkla ilgili kamu kuruluşları (varsa belediye, demiryolları, PTT hastaneleri) sorumlu olduklarından, özel sektör önce Sağlık Bakanlığı'ndan, eğer bu sağlık hizmetini belediye üstleniyorsa belediyeden ruhsat alacaktır. Sonuç olarak; sağlık kamu hizmetinden genel olarak sorumlu olan (ruhsat veren) kamu kuruluşu, ruhsat verdiği özel sağlık kuruluşunu çok yakın gözetim ve denetim altında tutmalıdır. Sıkı gözetim ve denetimden amaç, özel sağlık kuruluşu, kar, kazanç, yarışma, rekabet ve büyüme dinamikleri ile çalışacağından sağlık kamu hizmetini TİCARİ META haline getirebilir. Bunun sonucu da; ne kadar para o kadar ameliyat, ilaç, tedavi, bakım vb. olgular ortaya çıkabilir. Bu öncelikler sonucunda toplumun varlıklı kesimi sağlıklı, yoksul kesimi sağlıksız, bakımsız durumda kalabilir.

2.5. İç Güvenlik Kamu Hizmeti

İç güvenlik kamu hizmeti de tıpkı sağlık hizmeti gibi iki aşamalıdır. Birinci aşaması önleyici güvenlik ya da asayiş, ikinci aşaması da yakalayıcı güvenlik denir (Gözübüyük, 2004, 292). Devletlerin iç güvenliğinden içişleri bakanlıkları sorumludur. Bu bakanlık emniyet genel müdürlüğü ve jandarma genel komutanlığı örgütleri aracılığı ile bu görevleri yerine getirir. İdare hukuku kaynaklarında bu örgütlere kolluk güçleri denir. (Duran, 1982, 248). İç güvenlik kamu hizmetinin ilk aşaması dediğimiz önleyici kolluk (asayiş) da, önleyici sağlıkta olduğu gibi, iç işleri bakanlığı örgütleri aracılığı ile ilgili kamu kuruluşlarına (jandarma ve polis) yaptırılmalıdır. Önleyici güvenliğin özel sektöre ihale edilmesinin sakıncaları da çok fazladır. Bir ilde, ilçede, belediye sınırları içinde ya da dışında mahallelerinin güvenliğini (asayişini) özel sektöre (her mahalle için ayrı bir şirket) ihale edildiğini düşünmek bile güçtür. Tıpkı sağlık gibi, önleyici iç güvenlik, özel sektörün kar, kazanç, yarışma, rekabet koşullarında yerine getirilirse, bu hizmetlerin aksamasının bedelini kamu öder. Ayrıca telafisi (geri dönüşü) çok güç sonuçlar doğurabilir (Öztekin, 2005, 304). Bu alana çok sınırlı olarak ülkemizde özel sektör girmeye başlamıştır. Özel sektör kuruluşları kendi asayişini özel güvenlik örgütlerine yaptırmaya başlamıştır. Ancak asli sorumlu gene emniyet ve jandarmadır. İç güvenliğin yakalayıcı hizmetlerine de özel sektör gene çok sınırlı olarak ve gene emniyet ve jandarmanın (vali ve kaymakamların) çok sıkı gözetim ve denetiminde girebilir. Burada da çok sıkı gözetim ve denetimin amacı özel sektörün önleyici (asayiş) ve yakalayıcı kamu hizmetlerini TİCARİ META haline getirmesini önlemektir. Vatandaş gözünde devlet deyince önce polis akla gelir. Polis sözcüğünün Latince kökeni de Antik Yunandaki kent devletinden gelir.

2.6. Eğitim Kamu Hizmeti

Devletin asli ve sürekli görevlerinden saydığımız altıncı ve sonuncu kamu hizmeti de eğitim kamu hizmetidir. Eğitim kamu hizmetinin 2. Üçlünün son sırasına almamızın nedeni önem açısından değil öncelik ve gereklilik açısındandır. Çünkü devletlerin diğer devletler karşısında ilişkilerini sürdürmesi ya da diğer devletlerce varlığı dış politika ile ilişkilidir. Dışişleri bakanlıkları yurt dışında diğer devletler içinde örgütlenebilmesi (diplomatik ilişki kurabilmesi) için tanınması gerekir. Gene devletlerin örgütsel varlıklarını sürdürebilmeleri için de dış savunma dediğimiz kamu hizmetini yürütecek silahlı kuvvetler (kara, deniz, hava) örgütüne sahip olmalıdır. Devletlerin üyesi oldukları vatandaşları anlamında sürekliliği için de adalet dağıtımını üstlenmesi gerekir. İlk üç kamu hizmetinin önceliği ve gerekliliği bu sıralama için önemlidir. İkinci üçlü kamu hizmetinden ilk ikisi iç güvenlik ve sağlık hem kamu hizmetinin vatandaşlar ve insanlar için önem sırası hem de kamu hizmetinin iki aşamalı olması açısından benzeşmektedir.

Özetle güvenlik ve sağlık olmadan eğitim zaten olmaz ve olamaz. Önce can güvenliği (asayiş) daha sonra güvenlik zafiyeti sonucu suçlunun yakalanma süreci (yakalayıcı kolluk) bundan sonra sağlıklı birey ve toplum için önleyici sağlık, sağlık bozulunca tedavi edilme güvencesi, daha sonra güvenli, sağlıklı bireylerin (vatandaşların) eğitilmesi.

İlk iki kamu hizmetinde olduğu gibi EĞİTİM kamu hizmetinde de çok sıkı gözetim ve denetim altında özel sektörden yararlanılabilir. Tüm vatandaşların eğitim ve öğretiminden dünyadaki devletlerin tümünde eğitim bakanlıkları sorumludur.

Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı 81 ilde il milli eğitim müdürlükleri ve 851 ilçede ilçe milli eğitim müdürlükleri aracılığı ile bu kamu hizmetini sürdürmektedir. Hem de doğrudan kamu yararına yönelik kamu hizmeti olarak sürekli, düzenli, genele yönelik ve eşitlik ilkelerine göre yürütülmesi gerekir. Milli Eğitim Bakanlığı, asli görevli olarak, çok sıkı gözetim ve denetimi altında özel okullara (kreşler, anaokulları, ilk (temel eğitim) okullar, lise ve meslek liseleri) izin verebilir. İlk iki kamu hizmetinde (iç güvenlik ve sağlık) olduğu gibi eğitimin de kamusal özelliği nedeniyle TİCARİ META haline gelmesi sakıncalıdır. Eğer ticari meta haline gelirse; ne kadar para o kadar not, o kadar diplomaya dönüşebilir. Bu da diplomalı ancak bilgisiz bireyler, vatandaşlar, özellikle de meslek elemanları (hekim, hakim, mühendis, avukat, öğretmen vb.) demek olur ki toplum için telafisi (geri dönüşü) çok zor sonuçlar doğurur, bunda da kamu yararı yoktur, aksine kamu zararı vardır.

Sonuç olarak eğitim alanında da tıpkı ilk ikisinde (iç güvenlik ve sağlık) olduğu gibi özel sektörün kar, kazanç, rekabet, yarışma ve büyüme dinamiklerinden yararlanmak amacı ile özel sektörün girmesine izin verilebilir. Ancak özel sektörün eğitim kamu hizmetindeki ağırlığı ve oranı

ne olacaktır tartışması tıpkı ilk ikisinde olduğu gibidir. Bir diğer anlatımla; siyasi iktidar partisinin ideolojisi bu oranın azalması ya da çoğalmasında etkilidir. Örnekle anlatmak gerekirse; siyasi iktidarda toplumcu (sol) bir siyasi parti varsa bu oranlar daha yüksek olabilir. Kara Avrupası'nda yüksek öğretim dahil eğitimde kamunun payı % 90'ın üzerinde iken, Amerika Birleşik Devleti'nde %90'ın altındadır.

Makale boyunca örneklerle açıklamaya çalıştığımız devletin asli ve sürekli görevleri (temel kamu hizmetleri) önem sırasına ve özel sektörün girebilmelerine göre böyle bir sıralamaya tabi tutulabilir.

Bu anlatılanlar dışında da kamu hizmetleri vardır. Makalenin başında da vurgulandığı gibi; bir ülkede kamu hizmetlerinin çokluğu ya da azlığı ile bu kamu hizmetlerinin üretilmesinde (yapılmasında) ve sunulmasında kamu kuruluşlarının, özel sektörün ve sivil toplumun örgütlerinin rolü, oranı ne olacaktır? Sorusunun yanıtı devletin (ülkede geçerli olan) siyasi rejim ile doğrudan ilgilidir.

Diğer kamu hizmetleri (sosyal güvenlik, çevre, orman, kültür, turizm, spor, çalışma, ulaştırma, sanayi, ticaret vb) ve bu kamu hizmetlerinin yapılması ve sunulmasındaki kamunun ağırlığı, buradaki sıralamaya benzer şekilde azalmaktadır. Örnekle gerekirse, sosyal güvenlik ve çevrede kamunun payı en çok iken sanayi ve ticarete en azdır diye bilinir.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

3.1. Sonuç

Makale boyunca, devletlerin varlık nedeni sayılan temel kamu hizmetlerini (devletin asli ve sürekli görevlerini) önem sırasına ve özel sektörün ağırlığına göre iki ana başlık ve her başlıkta kendi içinde 3'er alt başlıkta açıklamaya çalışıldı.

Dünyadaki devletlerin yapılarına, işleyişlerine ve kamu kuruluşlarının (bakanlık ve diğer kamu kuruluşları) üstlendikleri kamu hizmetlerine baktığımızda; böyle bir sıralamanın bulunduğu görülecektir.

İlk üçlü kümedeki dış politika, dış güvenlik ve adalet kamu hizmetlerinin dünyanın tüm devletlerinde doğrudan kamu yararına yönelik olarak kamu kuruluşunca (kamu malları ve kamu personeline, kamu kaynakları kullanılarak) yapıldığı (üretildiği) ve sunulduğu görülmektedir. Ayrıca bu üç kamu hizmeti, kamu kuruluşunca yapıldığından sürekli ve düzenli, genele yönelik, eşitlik ilkelerine göre sürdürülür. Ve bu üç kamu hizmetinin asli ve sorumlu olarak yapılmasına özel sektöre izin verilmez. Çünkü, bu üç kamu hizmetinin yapılmasındaki hataların, yanlışların geri dönüşü (telafisi) çok güçtür.

İkinci grup kamu hizmeti olarak saydığımız iç güvenlik, sağlık ve eğitim kamu hizmetlerine ise bu kamu hizmetlerinin sorumlu kamu kuruluşlarının çok sıkı gözetimi ve denetimi altında, ağırlık kamu kuruluşunda olmak

koşulu ile, özel sektörün dinamizminden yararlanmak amacı ile sınırlı olarak özel sektöre izin verilebilir.

3.2 Öneriler

Özellikle 21. Yüzyıla girdiğimiz 5-6 yıldan bu yana Dünyadaki gelişmeler ve değişmeler, devlet kamu tüzel kişiliğinin ve diğer kamu kuruluşlarının üstlendikleri kamu hizmetleri hızla azalmakta, bu boşluk kar, kazanç, yarışma, rekabet ve büyüme dinamikleriyle çalışan özel sektöre doldurulmaya çalışılmaktadır.

Özel sektörün hangi ölçülerde hangi kamu hizmetlerini üstlenebileceklerine ilişkin aşağıda öneriler geliştirilmiştir.

1. Dış politika, dış güvenlik ve adalet kamu hizmetlerinin sorumlu olarak yapılmasında özel sektörün hiç yeri olmamalıdır.
2. Bu üç temel kamu hizmetinin yapılmasına yardımcı olmak amacı ile; malların, araç ve gereçlerin alınması, bakımı, onarımı, personel ihtiyaçlarının karşılanması, binalarının temizlenmesi, ısıtılması, aydınlatılması gibi yardımcı hizmetler için özel sektörden yararlanılabilir. Yararlanılmalıdır.
3. İkinci gruptaki kamu hizmetlerinden iç güvenlik görevleri için ise; önleyici kamu hizmetine (asayişe) özel sektör ve sivil toplum örgütlerinin binaları anlamında özel sektörden yararlanılabilir. Mahallelerin, köylerin, belediyelerin, ilçelerin ve illerin genel güvenliğinden (asayişinden) gene kolluk güçlerinden yararlanılmalıdır.
4. İç güvenliğin ikinci aşaması dediğimiz yakalayıcı kolluktan gene çok sınırlı olarak özel sektörden yararlanılabilir.
5. Aynı öneriyi sağlık kamu hizmeti için geliştirebiliriz. Bu anlamda önleyici sağlık kamu hizmeti için özel sektörün bu hizmeti üretmesinde kamu yararından çok kamu zararı oluşabilir. Sağlık kamu hizmetinin ikinci aşaması olan tedavi edici sağlık kamu hizmetine çok sıkı gözetim ve denetim altında özel sektörden en çok % 10 oranlarında yararlanılmalıdır.
6. Eğitim kamu hizmetinin daha nitelikli ve daha yararlı olması amacı ile de özellikle ilk ve ortaöğretim düzeyinde özel sektörün dinamizminden yararlanılabilir.
7. Yüksek öğretim, dünyanın her yerinde isteğe bağlı olduğundan özellikle de üst seviyede meslek elemanı yetiştirildiğinden (hekim,

avukat, hakim, mühendis vb.) bu meslek elemanlarının zayıf yetiştirilmesinden toplumun tümü etkileneceğinden, aynı şekilde sıkı gözetim ve denetim altında özel sektöre izin verilmelidir.

KAYNAKLAR

- ATEŞ, H. (2003) *Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- BALTA, T.B. (1972) *İdare Hukuku*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.
- CHAPMAN, B. (1970) *İdare Mesleği*, TODAİE Yayınları, Ankara.
- DURAN, L. (1982) *İdare Hukuku*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi yayınları, İstanbul.
- ERYILMAZ, B. (2002) *Bürokrasi ve Siyaset*, Alfa Yayınları, İstanbul.
- FİŞEK, K. (2005) *Yönetim*, Paragraf Yayınları, Ankara.
- GİRİRTLİ, İ. (1975), *Anne İdaresi Teşkilatı ve Personeli*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- GOURNAY, B. (1971) *Yönetim Bilimine Giriş*, TODAİE Yayınları, Ankara.
- ÖRNEK, A. (1991) *Kamu Yönetimi*, İstanbul.
- ÖZGÜR, H. (2003) *Çağdaş Kamu Yönetimi*, Nobel Yayınevi, Ankara.
- ÖZTEKİN, A. (2004) *Siyaset Bilimine Giriş*, Siyasal Yayınevi, Ankara.
- ÖZTEKİN, A. (2005) *Yönetim Bilimi*, Siyasal Yayınevi, Ankara.
- PARLAK, B. (2005) *Kamu Yönetimi*, Aktüel Yayınları, Bursa.
- TORTOP, N. (1982) *Yönetim Bilimi*, TODAİE Yayınları, Ankara.
- WILSON, J. (1996) *Bürokrasi, Kamu Kuruluşları Neyi, Niçin Yaparlar*, TODAİE Yayınları, Ankara.